

WRI TÜRKİYE

SÜRDÜRÜLEBİLİR
ŞEHİRLER

Kentsel Tasarım Çalıştayı Raporu

Yaşanabilir Şehirler Sempozyumu

20 Kasım 2015

İstanbul Teknik Üniversitesi

WRI Türkiye Sürdürülebilir Şehirler; kent içi ulaşım, kentsel gelişim ve kent içi verimlilik sorunlarına sürdürülebilir çözümler üretiyor.

GİRİŞ

Sürdürülebilir kent içi ulaşım ile kentsel gelişimi teşvik etmek amacıyla, WRI Türkiye Sürdürülebilir Şehirler kirliliği azaltmak, halk sağlığını iyileştirmek, karbon gazı salımını azaltmak ve güvenli ve erişilebilir kamusal alanlar yaratmak için çalışmalar yürütmektedir. 2005 yılında EMBARQ Türkiye adıyla kurulan WRI Türkiye Sürdürülebilir Şehirler; şehirlere ulaşım, kentsel gelişim ve kent içinde enerji verimliliği alanlarında sürdürülebilir entegre çözümler sunmayı hedeflemektedir.

WRI Türkiye Sürdürülebilir Şehirler, Dünya Kaynakları Enstitüsü'ne (WRI) bağlı kentsel sürdürülebilirliği gerçeğe dönüştürmeye çalışan WRI Ross Center for Sustainable Cities'in (Sürdürülebilir Şehirler Programı) bir üyesidir. ABD, Brezilya, Çin, Hindistan, Meksika ve Türkiye'de edindiği araştırma ve saha deneyimlerinden yola çıkarak milyonlarca insanın hayatını iyileştirmek için çalışmalar gerçekleştiriyor. WRI Türkiye Sürdürülebilir Şehirler sürdürülebilir ve eşit entegre ulaşım, arazi kullanımı ve kentsel tasarımı vurgulayarak kentlerde daha bütüncül bir altyapının oluşturulmasına yardımcı olur.

Bu amaç doğrultusunda 2010 yılından bu yana Türkiye'de şehirlerinde yol güvenliği ve erişilebilirlik yaklaşımları kapsamında, bisiklet ve yürüme odaklı kent içi ulaşım projelerinin yüksek kaliteli toplu taşıma sistemleri ile desteklenmesi üzerine, çalışmalar yürütmektedir.

WRI Türkiye Sürdürülebilir Şehirler, Yaşanabilir Şehirler Sempozyumu'nda amaç ve hedefleri ile uyumlu gerçekleştirdiği Kentsel Tasarım Çalıştayı kapsamında, kentsel tasarım kavramı ve pratiği hakkında bilgi veren sunumlardan sonra, katılımcıların aktif rol oynadıkları bir çalışma yürütmüştür. Bu rapor, Kentsel Tasarım Çalıştayı'nın detaylı anlatımını ve sonuç ürünlerin aktarımını içermektedir.

AMAÇ

İstanbul Teknik Üniversitesi ev sahipliğinde gerçekleşen Yaşanabilir Şehirler Sempozyumu 2015'in ikinci gününde gerçekleştirilen çalışmaya İstanbul, İzmir ve Mersin olmak üzere üç farklı kentten ağırlıklı olarak yerel yönetim temsilcileri ve özel sektör ilgi göstermiştir.

Kentsel Tasarım Çalıştayı, kentin sorun ve potansiyellerini, gelişme dinamiklerini göz önüne alarak, sorunlar karşısında geliştirilebilecek olası çözüm önerilerini katılımcılarla birlikte sunma amacı doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. Hedef kitlesi şehir plancıları, mimarlar, peyzaj mimarları, çevre mühendisleri, inşaat mühendisleri, ulaştırma mühendisleri, sosyologlar, kamu yöneticileri ve akademisyenler olan çalıştay çerçevesinde "kent oyunu" uygulaması ile grup bireylerinin birebir dahil olacağı tartışmalar için altyapı hazırlamıştır.

Çalıştayı'nın amacı, farklı rollere sahip olan bireylerin belirlenen kentsel alan çerçevesinde alanı irdeleyerek hedefler ve stratejiler geliştirmek için beyin fırtınası yapmasına olanak sağlamaktır. Katılımcıların "kent oyunu" ile günlük yaşamlarında sahip oldukları roller dışına çıkarak, farklı rolleri benimsemeleri ve kente farklı bir açıdan bakmalarını sağlamak, karar verme süreçlerini çeşitlendirmek hedeflenmiştir.

GELECEĞİN KENTİ (FUTURE CITY)

Henriette Vamberg / Gehl Architects

Kentsel tasarımın odak noktasına insan unsurunu yerleştiren Gehl Architects partneri Henriette Vamberg, çalıştay kapsamında “Geleceğin Kenti” başlıklı sunumunu paylaştı. Sunumunda, Gehl Architects olarak farklı şehirlerde uyguladıkları başarılı örnekleri paylaşan Vamberg, kentlerin ve kamusal alanların insana ait olduğunu vurgulayarak, bu süreçte karar vericilerin de öncü rol oynadığını aktardı. Vamberg, geçmişten günümüze değişen kent mekanları üzerine düşünen ve tasarımlarını bütünsel bir yaklaşımla gerçekleştiren Gehl Architects’in; Kopenhag, Moskova, New York gibi farklı şehirlerde kamusal alanların bu anlayış ile yenileyebildiğini ve merkezine insanı yerleştiren uygulamaları hayata geçirebildiklerini anlattı.

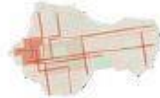

“Public Spaces Public Life”, “Cities for People”, “Moscow Towards a Great City for People” gibi önemli yayınlara imza atan Gehl Architects, projelerin sonucunda kazanılan kamusal mekanları ve yenilenen mekanların insanlar üzerindeki olumlu etkilerini gözler önüne sermektedir.

KENT OYUNU

Kent oyunu: anlamak, üretmek ve kentsel dinamik geliştirmek üzere üç temel unsurdan oluşmaktadır. Temel hedefi kent için farklı ölçeklerde gelişim stratejileri oluşturmak, kentsel gelişim stratejilerinin mevcut durum ile nasıl bütünleşeceğini analiz etmek, değerlendirmek, zonlama ve DOTs (Transit-Oriented Development - TOD) yaklaşımının faydalarını tartışmaya açmak olan Kent Oyunu; belirlenen yaklaşım çerçevesinde geliştirilen stratejileri 3. boyuta aktarma adımlarını içeren bir uygulama aracı olarak ifade edilebilmektedir.

DOTs (TOD) yaklaşımının öncelikli amacı rahat, etkin, erişilebilir hizmet sağlamak ve bölgesel toplu taşıma aktivitelerini arttırmaktır. Bir diğer hedef ise, kent bağlamında çalışılan ölçekte kompakt bir yapılaşmanın nasıl sağlanacağına odaklanmaktır.

Ölçek ve Temel Unsurlar Bağlamında DOTs (TOD)

ESCALAS ELEMENTOS	City	Neighbourhood	Neighborhood	Street
 Public Transport				
 Non motorized mobility				
 Vehicle Demand Management				
 Mix-used and efficient buildings				
 Neighborhood centers and active ground floors				
 Public spaces and natural resources				
 Community involvement and identity				

Oyunun önemli bir kriteri ise farklı paydaşların birbirleri ile olan etkileşimidir. Kendi mevcut rollerini bırakıp, yeni atanacak kent aktörü rollerine göre belirlenen alanda karar üretmeleri beklenmektedir. Kent aktörleri olarak tanımlanan karar alıcılar; belediye başkanı, belediye danışmanı, gayrimenkul yatırımcısı, kentsel gelişim uzmanı, ulaşım uzmanı, iklim değişikliği uzmanı, kamu hizmetleri ve kamu güvenliği uzmanı olarak tanımlanmaktadır.

KENTSEL GELİŞİM ANLAMINDA ETKİN KENTLER (EFFICIENT CITIES THROUGH URBAN DEVELOPMENT)

Gisela Mendez / WRI Mexico

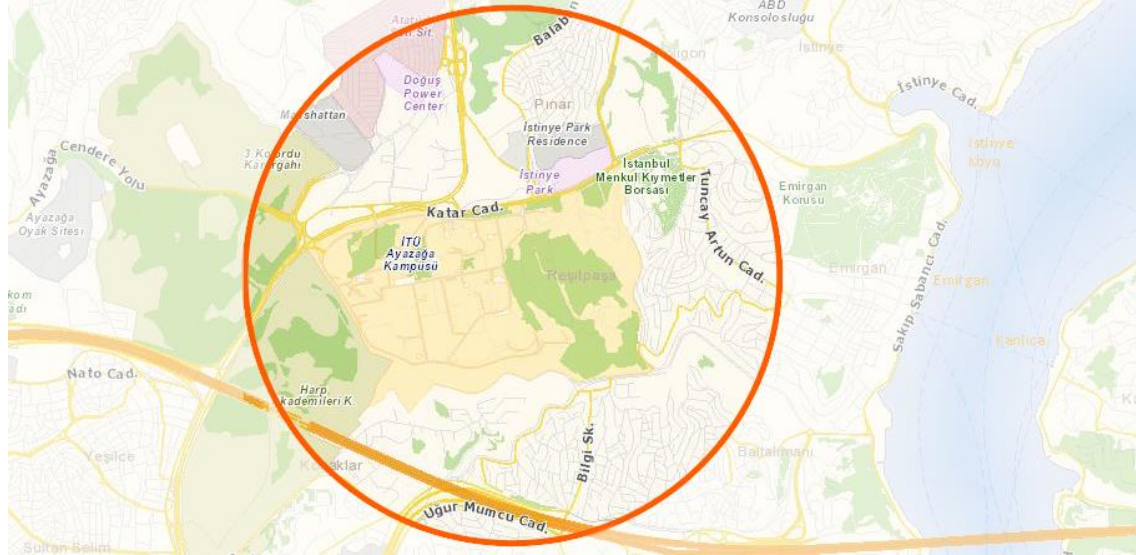
Çalıştay kapsamında gerçekleştirdiği sunumda DOTs (TOD) modelinin önemini vurgulayan EMBARQ Mexico Şehirler Networkü Koordinatörü olan Gisela Mendez, projelerinin temel amacını rahat, etkin, erişilebilir hizmet sağlamak ve bölgesel toplu taşıma aktivitelerini arttırmak olarak tanımladı. Mendez, DOTs (TOD) modeli kapsamında her ölçeğe uygulanabilen; toplu taşıma, aktif ulaşım türlerinin erişimi, araç talep yönetimi, karma-çoklu arazi kullanımı ve bina verimliliği, mahalle merkezleri ve aktif zemin kat kullanımı, kamusal alanlar ve doğal kaynaklar, katılım ve kimlik olmak üzere yedi farklı prensipten bahsetti.

“Biz özel taşıt kullanımına karşı değiliz ama özel taşıtların her alanı işgal edici bir biçimde kullanılmasına karşıyız” diyen Mendez, şehir merkezleri gibi toplu taşımayla erişimin kolay olduğu ve yolculuk taleplerinin yoğunlaştığı alanlarda özellikle kısa mesafe yolculuklar için özel taşıt kullanımının ciddi zararlar verdiğini vurguladı. Bu nedenle yoğunluk, kentsel donatılar gibi arazi kullanıma yönelik önemli kararların dikkatli bir şekilde planlanması gerektiğini belirtmiştir. Bu bağlamda, şehir içi entegre ulaşım sistemlerinin, farklı arazi kullanım türleri ve kent mekanları arasındaki bağlantıyı sağlayan önemli unsurlar olduğunu aktaran Mendez, DOTs (TOD) modelinin ana prensiplerini çeşitlilik, yoğunluk ve tasarım olarak ifade etmiştir. Bu üç maddenin bir alanının analizi ve sonrasında karar sürecinde üzerine tartışılması gereken konular olduğunu belirtmiştir. Latin Amerika’da uygulamış oldukları projelerden bahseden Mendez, bu prensipler doğrultusunda uygulama süreçlerinden ve etkilerinden bahsetmiştir.

Çalıştay için çalışma alanı, “İTÜ Ayazağa Yerleşkesi ve Yakın Çevresi, Armutlu Mahallesi” olarak belirlenmiş, WRI Türkiye Sürdürülebilir Şehirler Şehir Plancısı Merve Akı tarafından yapılan sunum ile alanın yapısı ve gündemi aktarılmıştır. Fotoğraflar ve haritalarla birlikte katılımcılara alan hakkında daha detaylı bilgiler sağlanmıştır.

İTÜ Ayazağa Yerleşkesi ve Yakın Çevresi, Armutlu Mahallesi

Alan ile ilgili bilgi ve altlıklar paylaşıldıktan sonra “rekabetçi” ve “radikal” olmak üzere iki grup tanımlanmış ve katılımcılar bu gruplarda tasarımlarını, belirtilen çerçevede, DOTs (TOD) yaklaşımına göre gerçekleştirmişlerdir.

Rekabetçi gruptan mevcut kurallar ve yasalar çerçevesinde olabilecek en iyi düzenlemeyi ve yaklaşımı ortaya koyması, mevcut normları bir adım öteye götürmesi beklenirken; radikal gruptan herhangi bir yasaya veya karara bağlı kalmaksızın strateji geliştirmesi, mantığı zorlayabilme potansiyelini ortaya çıkarması beklenmektedir. Her iki grup da söz konusu sınırlayıcılar çerçevesinde, DOTs (TOD) elemanlarını tasarımlarına dahil ederek aynı alan için kentsel tasarım hedef ve stratejileri geliştirmişlerdir.

ÇALIŞTAY ÇIKTILARI

Grup tartışmaları ve kararları kent içi erişilebilirlik ağı, kamusal alanlar ve kamu hizmetleri (donatılar ve altyapılar), karma kullanım ve konut modülleri üzerinden ilerlemiştir. Çeşitli malzemelerle birlikte katılımcıların aldıkları kararları üç boyuta aktarımı ile devam etmiştir. Çalışmalar tamamlandıktan sonra gruplar, aldıkları kararlar ve çıkan ürünlerin sunumu ile çalıştay sürecini tamamlanmıştır.

GRUP 1: REKABETÇİ

Rekabetçi grup, insan ölçeğinde ve yeşil alanı farklı dokularla buluşturma isteği ile tartışmalara başlamıştır. Ulaşım modülü için, yaya- bisiklet-toplu taşıma entegrasyonunu düşünen grup, tasarladıkları büyük yeşil alan ile bunu sağlamaktadır. Ayrıca mevcut metro hattından alan içerisine hizmet sağlanması düşünülmektedir. İTÜ sınırlarına ait olan yeşil alanı kamusal alan olarak kullanıma açarak, yaşayanları ve çevredeki buluşturmaya amaçlamaktadır. Nüfusun korunarak, yine aynı alan içerisinde yaşayacak şekilde alanın yenilenmesini öngören Rekabetçi grup, gerekli donatı alanları ve yeşil alanlar için mekan sağlanmasını hedeflemektedir.

GRUP 2: RADİKAL

Radikal grup, temel hedef ve stratejilerini öncelikle grubun bakış açısını somutlaştıran bazı sloganlarla belirtmiştir. Kentle bütünleştirme ve geçirgenlik hedefiyle alan içerisinde entegre bir sistem düşünülmüş; teleferik, metro, finüküler, bisiklet ve yaya yolu gibi ulaşım stratejileri geliştirilmiştir. Verilen üst ölçek karar ile Balta Limanı iskelesinin de daha etkin kullanımı ile deniz ulaşımını destekleyen Radikal grup, bu şekilde kent ile seçilen alan ile entegrasyonunu güçlendirmeyi hedeflemiştir. Paylaşım-katılım-eşitlik hedefleri doğrultusunda; yeşil alan, park ve bostanlar ile insanları buluşturan platformlar yaratmışlardır. Yapısal, fiziksel, sosyal iyileştirmenin önemini vurgulayan Radikal grup, yerinde iyileştirmenin kooperatif yoluyla yapıldığı gelişme stratejileri ile halkın etkin katılımını vurgulamıştır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Grupların modüller çerçevesinde aldıkları kararlar aşağıda yer almaktadır.

Modül	Rekabetçi Grup	Radikal Grup
Kent İçi Erişilebilirlik	Entegre ulaşım önerileri: <ul style="list-style-type: none"> • Metro, • Toplu taşıma, • Bisiklet, • Yaya yolları.	Entegre ulaşım önerileri: <ul style="list-style-type: none"> • Metro, • Toplu taşıma, • Bisiklet, • Yaya yolları, • Finüküler, • Yeni teknoloji taşıtlar.
Donatılar/Altyapılar	<ul style="list-style-type: none"> • Kent parkı	<ul style="list-style-type: none"> • Yeşil alanlar • Semt bostanları (kent içi tarımsal aktiviteler)
Karma Kullanım/Konut	<ul style="list-style-type: none"> • Yerinde dönüşüm ilkesi (alan içerisinde yaşayanların katılımıyla iyileştirme sürecinin gerçekleşmesi) • Kamu özel sektör işbirliği ile yapı stoğunun yenilenmesi • 2 kat yoğunluk artışı	<ul style="list-style-type: none"> • Yerinde dönüşüm ilkesi (alan içerisinde yaşayanların katılımıyla iyileştirme sürecinin gerçekleşmesi) • Kooperatif yoluyla yapı stoğunun yenilenmesi • ½ kat yoğunluk artışı

ÇALIŞTAY PROGRAMI

Başlangıç	Bitiş	Sunum Konusu	Konuşmacı
09.30	10.00	Kentsel Tasarım Üzerine	Doç. Dr. Yüksel Demir, İTÜ
10.00	10.15	Geleceğin Kenti	Henriette Vamberg, Gehl Architects
10.15	10.45	Kent Oyunu Nasıl Oynanır?	Gisela Méndez, WRI Mexico
11.00	11.15	Kahve Arası	
11.15	12.00	Kent Oyunu - Grupların Belirlenmesi ve Grup Çalışması	
12.00	12.30	Sunumlar ve Kapanış	

KATILIMCI LİSTESİ

Kurum	Ad	Soyad	Ünvan
Bahadır Kul Architect	Nurgül	Yardım	Yüksek Mimar
Arup	Eylem	Önal Şahin	Mimar
Özyeğin EÇEM	Özlem	Bahadır Karaoğlu	Mimar
Hexagon Studio	Nilay	Yörük	Arge Teşvikleri ve Fikri Hakları Takım Lideri
Cem Botanik	Enis	İşçimen	Orman Mühendisi
Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Bölümü	Özlem Nur	Ataol	Yüksek Mimar / Doktora öğrencisi
TMMOB Mimarlar Odası Mersin Şubesi	Yasemin	Altınok	Mimar
TEMA Vakfı	Eda	Yiğit	EKOY Koordinatörü
İstanbul Tasarım Evi	Muhammet İkbal	Gün	Endüstriyel Tasarımcı
Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Zeynep	Atmaca	Şehir Plancısı
İskenderun Belediyesi	Meltem Merve	Bıçer	Peyzaj Mimarı
Beşiktaş Belediyesi	Aziz	Karadaş	Şehir Plancısı
Üstün Yapı Mühendislik Danışmanlık LTD. ŞTİ.	Atilla	Üstündağ	İnşaat Yüksek Mühendisi
Karabağlar Belediyesi	Mehtap	Yıldırım	AB Proje ve Ar-Ge uzmanı
Bornova Belediyesi/ İmar ve Şehircilik Müdürlüğü	Ali Rıza	Yılmaz	İnşaat Mühendisi
İTÜ Endüstriyel Tasarım	Gülname	Turan	Akademisyen (Doç.Dr.)
İBB /Atık yönetim Müdürlüğü	Filiz	Kara	Çevre Mühendisi
İBB /Atık yönetim Müdürlüğü	Esmâ	Ersöyleyen	Yüksek Çevre Mühendisi
Türkiye Belediyeler Birliği/ Kağıthane Belediyesi	Makbule	Kaymak	İmar Komisyon Üyesi